

שמעתא עמיקתא

גליון תי"א | פרשת וישב | תש"פ | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות לחנוכה

חלק שני

מצות הדלקת נרות חנוכה

פתילות

פתילות הכשרות לנ"ח

כל הפתילות כשרות לנר חנוכה, ואף על פי שאין האור נתלה יפה באותן הפתילות. נשי"ע (סי' תרע"ט סעי' א'). ולא חושבים שמא יכבו, משום דקיי"ל בכתה אין זקוק לה, כי אחר שהדליק נעשה זכר לנס ונגמרה המצוה. (מ"ב סעי' א').

הידור בפתילות

מצוה מן המובחר ליקח לפתילה צמר גפן או חוטי פשתן. (מ"ב סעי' ב').

פתיל צף המכוסה בשערה

המדליק בפתיל צף המכוסה בשערה, אף על פי שהדלקה עושה מצוה, מכל מקום נחשב כמדליק בשמן זית משום שהשערה נמסה מיד. (הגרשו"א זצ"ל (אשרי האיש ח"ג עמי רמא), שבט הלוי (ח"ח סי' קנז), הגרשו"א זצ"ל (הליכוי פט"ו אות ד) ואור לציון (ח"ד פמ"ד אות ח). דלא כהגר"י פי"ט זצ"ל (מ"ב פתילות משומשות

פתילות משומשות

אין חוששין לפתילות להחליפן, עד שיכלו. נשי"ע (סי' תרע"ט סעי' ד). ואין בזה בזיון מצוה כי אדרבה הם נוחות להידלק יותר כשהן מודלקות כבר. (מ"ב סעי' א'). ומי"מ יש נוהגים לחדש הפתילות כל לילה, לפי שבכל לילה היה הנס מתחדש ומשום זכר למקדש שהיו מחלפים הפתילות כל יום. (נ"י בכל בו סי' מד מובא בדרכ"מ אות ו) ובמאירי (שבת כא. ד"ה זו שביארנו), וכן הביא הכ"ח (שם אות עב').

הכחוש הפתילות

יש שנהגו להבהב הפתילות לפני ההדלקה. (מנהג החזו"נ (נר חנוכה דיני ומנהגי החזו"נ אות ה)).

הידור בחנוכיה ובנרות

הידור מצוה במנורה ובנרות

טוב לעשות מנורה יפה לפי כחו, וכן הנרות יעשו יפים. (מ"ב סעי' תרע"ט סעי' כח). וע"י בתשובת ותנהגות (ח"ה רס"י רכג) שכת' הדורצה לקיים ההידור ההדלקה במנורה של כסף במילואו, ידליק ג"כ בכוסיות ומספ. אולם השבט הלוי (ח"ח סי' קנז) כתב דהכוסיות אפי' אינם מכסף בטלים לעיקר המנורה ויש בזה משום זה א-לי ואנחנו. וע"י עוד בכ"ח (סי' תרע"ט אות ט) ובערו"ה (סי' תרע"ט אות ט).

בית חנוכה

טוב לעשות אף בית חנוכה נאה. (נ"י בספר חסידים סי' קצ"ט ורעה) ובמ"ב (סי' תרע"ט סעי' כח). והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון פ"ב.

עשיית מלאכה כשהנרות דולקים

ימי חנוכה מותרין בעשיית מלאכה, אלא שנהוגות הנשים שלא לעשות מלאכה. נשי"ע (סי' תרע"ט סעי' א'). ודוקא נשים לפי שנעשה נס על ידיהם. ומי"מ יש מקומות שגם האנשים מחמירים בזה. (מ"ב סעי' א').

באיזה זמן יש להמנע מעשיית מלאכה

הנהוגים להימנע מעשיית מלאכה, מנמנעים כל זמן שהנרות דולקים בבית (כדי לעשות היכר שאסור להשתמש (אורח) והוא כחצי שעה. נשי"ע (שם) מ"ב סעי' ז). ובמקום שנהגו (האנשים או הנשים) איסור מלעשות מלאכה כל היום, יש למחות בידם, כי הבטלה עבירה היא ומביאה לידי שעמום. (מ"ב סעי' ה').

עשיית מלאכה כשאינו בביתו

אפילו אם אינו בביתו בשעה שמדליקין גם עבורו, יש לו להימנע מעלשות מלאכה (לנוהגים בכך), ומי"מ אם הוא שוכר אין עליו להימנע מעבודתו. (הגרשו"א זצ"ל (אשרי האיש ח"ג פלי"ט אות ב)).

מאיזה מלאכות יש להיזהר

י"א שלא נהגו להימנע מכל מלאכה, אלא בתפירה וכדו', אבל לא בבישול וכדו' (הגרשו"א זצ"ל (מבית לוי ח"ג ע"מ א)), דלא קבלו אלא מלאכות האסורות בחול המועד. (הגר"י זצ"ל (נר חנוכה פי"א הגה מד)). ומי"מ מלאכה שיש בה משום עמל וטרחא יש להימנע בכל אופן. (הגר"י זצ"ל (נר חנוכה) וז"ל (הגר"י זצ"ל (שם)). וי"א שהמנהג שלא לעשות שום מלאכה שיש בה היסח הדעת, אפילו בישול ואפיה, וכביסה אפילו ע"י מכוונה וכדו'. (הגרשו"א זצ"ל (פניני חנוכה ע"מ קלא)). וכל אחד ינהג כפי מנהגו.

להקל בשעת הצורך

בשעת צורך גדול ניתן להקל לעשות מלאכה הנצרכת, כי מנהג זה אינו חמור כל כך. (הגרשו"א זצ"ל (פניני חנוכה ע"מ קלא)).

החייבים במצוה

אנשים ונשים

אנשים ונשים חייבים בנר חנוכה. ומוציאין אחרים יד"ח. נשי"ע (סי' תרע"ט סעי' א'). ומי"מ המנהג שנשים נשואות [ובנות הסמוכות על שלחן אביהן] אין מדליקות בעצמן אלא יוצאות בהדלקת בעל הבית. (מ"ב סעי' תרע"ט סעי' ט) ושע"י (סי' תרע"ט אות י'). אבל אשה שאין לה בעל, או שאינו נמצא בבית, מדליקה בעצמה ומוציאה כל בני ביתה. (מ"ב סעי' תרע"ט סעי' ט). וכמו כן יכולה לבקש מאיש אחר (שהוא גדול) שידליק ויברך עבורה, בתנאי שעומדת שם ותשמע הברכות ממנו ותכוון לצאת יד"ח. (מ"ב סעי' תרע"ט סעי' ט). וע"י עוד להלן לענין שליחות לנ"ח.

חרש ושוטה

חרש ושוטה פטורים, וע"כ אינן מוציאים אחרים יד"ח. נשי"ע (סי' תרע"ט סעי' א'). ומי"מ חרש שאינו שומע והוא מדבר חייב בנר חנוכה, דהוא כפסח לכל דבר. (מ"ב סעי' תרע"ט סעי' יב').

סומא

סומא, אם הוא בבית שאחרים מדליקין ויכול להשתתף בפריטי עמה ויברכו עליו, יעשה כן. וכן אם יש לו אשה, אשתו מדלקת עליו. ואם הוא לבד ואין לו אשה, ידליק בעצמו ע"י סיוע של אחר, ומי"מ לא יברך. ואינו יכול להוציא אחרים יד"ח. (מ"ב סעי' תרע"ט סעי' ט).

אינן

אונן פטור מנר חנוכה. ואם הוא נשוי אשתו או שאר בני ביתו ידליקו. (מ"ב סעי' תרע"ט סעי' ב). ולא יענה אמן על הברכות. (נ"י בשו"ע יו"ד סי' שמא סעי' א), במ"ב (סי' נ"א סעי' ז) וסי' ע"ב סעי' יא) ובשע"י (סי' תרע"ט סעי' כח). ואם הוא יחידי בבית, ידליק הנרות לפרסומי ניסא בלא ברכה. (שם). ואם עבר ויברך לא עוניה אמן על ברכתו. (הגרשו"א זצ"ל (פני ברוך אנינות אות ח ומב"ש סי' צא אות כה)). ולאחר הקבורה א"צ לחזור ולהדליק. (הגרשו"א זצ"ל (אשרי האיש פלי"ט אות ז)). ואם היה אונן בליל א' של חנוכה, והדליק אחר בביתו את הנר, אינו מברך שהחיינו בהדלקה בליל שני. (הגרשו"א זצ"ל (שם פט"ז אות יב)).

מצוה בו יותר מבשלוחו

מצוה להדליק הנרות בעצמו ולא ע"י שליח או ע"י אשתו, כי מצוה בו יותר מבשלוחו. (מ"ב סעי' תרע"ט סעי' יב). וע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון פ"ג.

קטן בהדלקת נ"ח

חיובו

קטן שיש לו בית משלו חייב להדליק נרות חנוכה. נשי"ע (סי' תרע"ט סעי' א). אבל קטן הסמוך על שלחן אביו אינו חייב להדליק. (נ"י רמ"א (סי' תרע"ט סעי' א), מ"ב (סי' תרע"ט סעי' יג) והכ"ח (שם אות כח וסי' תרע"ט אות כב)). ואם רוצים להרגילו במצוות ולהדליק נר משלו מותר. ואם הוא בן אשכנז יכול אף לברך על ההדלקה זו. וכן המנהג. (הגר"י זצ"ל (מבית לוי ח"י ע"מ ז)). וע"י בזה בשמעתא עמיקתא דיני קטן וחנינו. (ואם הוא בן ספרד, אם לא הגיע לגיל חינוך נרשאי להדליק בפני עצמו בברכה. ואם הגיע לגיל חינוך, אף שעדיף שלא יברך מי"מ אם מאווד רוצה בכך יכול אף לברך. [אור לציון (ח"ד פמ"ב אות א)].

נרות שידלקן חצי שעה

נרות חנוכה של קטנים לכתחלה יש להחמיר שידלקו חצי שעה בצמצום, ובדיעבד אפילו אינם דולקים חצי שעה כל שאין הדבר ניכר לקטן יוצא יד"ח. (נ"י באג"מ (א"ח ח"ג סי' צה) ובכ"ח (סי' תרנ"א אות טז). ודעת הא"מ מבוססאטש (סעי' תרעה) דאין קפידא אם אין הנרות דקטנים שהגיעו לחינוך דולקין חצי שעה, כיון שהתינוק אין בו הבחנה בזה ויכול לסבור על פחות מחצי שעה שהוא חצי שעה. וע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון קס"ג - וספר דיני קטן וחנינו.]]

הידור מצוה

די לחנך הקטן לעיקר הדין, להדליק נר אחד כל יום. (מ"א (סי' תרע"ט סעי' ח) דקטנים פטורים בכ"ח, דלא כהרמ"א שם שמחמיר בזה. וכן פסקו המ"ב (סעי' תרעה וסי' תרע"ט סעי' יג) והכ"ח (שם אות כח וסי' תרע"ט אות כב). ובכ"ח שרקטן גר בבית משלו ומדליק נ"ח מדין חינוך, י"א שיש לחנוכו לקיים ההדלקה בהידור כגדול, ע"י במקראי קדש (חנוכה סי' טו) ובדעת תורה (למהר"ש סי' תרע"ט על סעי' א').

עוזר לקטן בשעת קיום המצוה

אף אם עוזר לבנו לקיים המצוה, כגון שמחזיק עמו הנר, יוצא הבן ידי חובתו. [כן מוכח מהשו"ע (סי' תרנ"א סעי' ו) שכתב שלא להקנות לקטן את הד' מינים ביום ראשון של סוכות (שחיוב נטילת מדא) קודם שיצא בו, מפני שהקטן קונה ואינו מקנה לאחרים מהותרה, ונמצא שאם החזיר לו אינם מוחזרים וכו', וי"א תופס עם התינוק כיון שלא יצא מידו שפיר דמי", ע"כ. וע"י במ"ב (שם סעי' כח) שבכ"ח יצא יד"ח חינוך לפי הסוברין וליכא חיוב חינוך שיהיה "לכ"ס" כיון דאינו פרט במעשה קיום המצוה גופא. ומוכח דשנים שעשו יכולים לצאת ידי חובת המצוה, ודו"ק. וע"י משי"כ עוד בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא - דיני קטן וחנינו.]]

קטן שהגדיל בימי חנוכה

קטן שהגדיל בימי חנוכה, חייב להדליק נרות בימים הנותרים כגדול. (חכמת שלמה (לגרשו"ק זצ"ל סי' תרע"ט סעי' א)). ואינו חוזר ומברך שהחיינו. (הגרשו"א זצ"ל (שלמי שמחה ע"מ תרכ"ה)).

הדלקה בשקיעה בנער שיגדיל בחנוכה

קטן שמהגו להדליק בכל יום מיד עם שקיעת החמה, ונעשה בר מצוה בתוך ימי חנוכה, א"צ להמתין מלהדליק באותו היום עד צה"כ, אלא ידליק מיד עם שקיעת החמה כמנהגו. (הגרשו"א זצ"ל (שלמי מועד פמ"ז ושלמי מועד פמ"ח ע"מ תרכ"ה). והגרשו"א זצ"ל (ישא יוסף ח"ד ע"מ ק)).

להוציא ידי חובת נרות חנוכה

קטן יכול להוציא גדול ידי חובת הדלקת נרות חנוכה רק בשעת הדחק. (מ"ב סעי' תרפ"ט סעי' ו ושע"י שם)).

ה ש ו ה ה מ ח ו ין ל ב י ת ו (ברכת הרואה)

מי שאינו מדליק בעצמו

מי שלא הדליק ואינו עתיד להדליק באותו לילה (ואין מדליקין עליו בביתו), כשרואה נר חנוכה מברך "שעשה נסים", ובליל ראשון מברך גם "שהחיינו", ואם בליל ב' או ג' בא להדליק אינו חוזר ומברך "שהחיינו". נשי"ע (סי' תרע"ט סעי' א'). ואם נזדמן לו באותו לילה נ"ח, מדליק ואינו מברך אלא ברכת "להדליק נר חנוכה" בלבד. (הגרשו"א זצ"ל (שם פט"ז אות יא)).

הנר העיקרי כבה

מברכין על ראות נ"ח אף אם כבה הנר העיקרי ונשארו רק נרות החידור. (הגרשו"א זצ"ל (שם פמ"ז אות א)).

נר שהדליקוהו מפני החשד

מברכין ברכת הרואה אף על נר שהדליקוהו מפני החשד בלבד. (הגרשו"א זצ"ל (שם פמ"ז אות א)).

נר שהדליקוהו בבית הכנסת

נר שהדליקוהו בבית הכנסת, נח' הפוסקים האם מברכים עליו ברכת הרואה. וספק ברכות להקל. (נ"י בא"מ מבוססאטש (סי' תרע"ט סעי' א), בהתעוררות תשובה (ח"א סי' ק) ובאג"מ (א"ח ח"א סי' קצ ד"ה ויצרד לומר)).

מדליקים עליו בביתו

יש אומרים שאם מדליקין עליו בתוך ביתו אינו מברך ברכת הרואה. נשי"ע (סי' תרע"ט סעי' א). ויש סוברים שאפילו אם יודע שמדליקין עליו בביתו כיון שהוא בעצמו אינו מדליק וגם אינו משתתף עם אחרים בפריטי צריך לברך על הראיה להודות על הנס וגם לברך אז שהחיינו, ומי"מ אינו כדאי לעשות כן למעשה משום ספק ברכות להקל. (ואם משתתף בפריטי ושומע ברכה מבלי הבית [אפילו אם לא ראה אז הנרות] אינו מחויב לכל הדעות לברך אחר כך על הראיה, משום שכבר יצא מדין שומע כעונה, והרי כבר הודה על הנס). (מ"ב סעי' ח) ושע"י (אות ז). וכשמסך על אשתו או בני ביתו שמדליקים בביתו, אם בא בליל שני לביתו ומדליק א"צ צריך לברך ברכת שהחיינו. (מ"ב (שם סעי' ז)).

נמצא בחו"ל

כשמדליקים (אשתו או בני ביתו) בביתו, ובמקומו בחו"ל עדיין לא הגיע זמן חנוכה, יש אומרים שיצא ידי"ח ההדלקה. [הגרשו"א זצ"ל (מנח"ש ח"ב סי' נו אות ב) והגרניק זצ"ל (חוט שני עמי' או"א אות ב)]. וי"א שאינו יוצא ידי"ח. [הגרש"א זצ"ל (שבות יצחק נר שבת עמי קעו)]. ואם הוא מבני אשכנז, לכתחלה כוון שלא לצאת ידי"ח ההדלקה שבביתו (אולם לבני ספרד) ואם לא מועיל לכוון שלא לצאת ידי"ח). [מנח"י (ח"ז סי' מ)]. ואם לא כוון ידליק בעצמו ללא ברכות (ואם יכול ישמע מאחרים).

אכסנאי

המתארח אצל חברו (אכסנאי)

המתארח אצל חברו בחנוכה (אכסנאי), צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נ"יח, אע"פ שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שלחן בעל הבית. [שו"ע (סי' תרנז סעי א)]. והדין כן אפילו אוכל מבעל הבית ואינו משלם עבור ארוחותיו. [כן נקטו רוב פוסקי זמננו, דלא כהכה"ח (סי"ק ג) בשם גן המלך (סי' מז) דסי"ל שאם אינו משלם תשלום עבור ארוחותיו אי"צ להשתתף בפרוטה. וכ"כ בחובת הטרד (פ"ב הגה סו) שדברי הכה"ח אינו חידוש גדול. ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ז], אלא שמנהג החרד ששלם משותפים שבפריט, ואם אוכל משלחן בעל הבית בלא תשלום. [נאר לציון (ח"ג פ"ב אות ד)]. ועי' לקמן לענין להדליק בעצמו.

מדליקים בביתו

אם אשתו או א' מבני הבית מדליקין עליו בביתו, יוצא י"ח בהדלקה אף שהוא במקום חרוק מביתו, ועי' שוב להשתתף אפילו בפריטי. [שו"ע (סי' תרנז סעי א) ומי"ב (סי"ק ב)]. ועי' עוד פריט"ס להלן לענין הנוסע או טס בימי חנוכה.

אופן ההשתתפות

אכסנאי אי"צ ליתן חצי מהוצאות הנרות, אלא מספיק לתת אפילו פרוטה, שע"ז בעל הבית מקנה לו חלק בשמן [ויש מאחרונים שכתבו שצריך בעה"יב להוסיף מעט שמן שבבילו מלבד השיעור שצריך ליתן לצורך חצי שעה בשביל עצמו]. וה"ה אם בעה"יב מקנה לו חלק בשמן במתנה שרי דהוי כמשתתף בפרוטה. [מ"ב (סי' תרנז סי"ק ג)]. ומי"מ צריך לזוהר בשיתוף זה שלא ידליק זה לילה א' וזה לילה אחר, אלא יחא השמן משותף בכל לילה ולילה, או יתן לו פרוטה לזכות לו חלק בכל הלילות. [ביאור הלכה (סעי א ד"ה להשתתף וכו')].

להדליק בעצמו

הנוהגים כהרמ"א שכל בני הבית מדליקים, אם יש לאכסנאי נר משלו נכון יותר שידליק בעצמו. [מ"ב (סי' תרנז סי"ק ג)]. ומכל מקום באופן זה בני ביתו של האורח לא נהגו להדליק כי טפלים הם לאביהם. [מרן הגר"א"ל שטיינמן זצ"ל (שלמי תודה עמי קפג)].

ישן במקום אחד ואוכל במקום אחר

אכסנאי הישן במקום אחד ואוכל במקום אחר, מקום אכילה הוא העיקר, ועליו ההדליק שם או להשתתף עם בעל הבית המדליק שם. [רמ"א (סי' תרנז סעי א). וכ"כ הטי"ז (שם סי"ק ב)]. ועיי"ש שביא דברי המהרש"ל שכתב דחתן האוכל בבית חמיו אי יש יכולת בידו אפי' ישן בבית חמיו לא ישתתף אלא לעצמו משום המחדרין, שהרי הוא איש ביתו, ואם ישן בבית אחר פשיטא שחייב להדליק במקום שישן, ע"כ.

בשמעו הדקיק הוא מקום שינה, אולם עיי"ש שדחה ברבין].

בעל הבית המתארח אצל אחרים ובני הבית אינן מתאכסנים עמו

בעל הבית המתארח אצל אחרים ובני הבית אינן מתאכסנים עמו, אינם נטפלים אליו, ואינם נפטרים בהדלקתו לכו"ע. [הגרשו"א זצ"ל (הלכי"ש פ"ג הגה ג)]. אבל אם הבעל ישכור מבעל הבית את חדרו שהוא דר שם יוצאים ידי"ח (אלא אם כן מנהגם להדליק כל א' בפני"ע). [הגרש"א זצ"ל (פסקי שמועות חנוכה עמי נו)].

בן אצל אביו

בן הסמוך על שולחן אביו בקביעות, הרי הוא בכלל נר איש וביתו ואין צריך להשתתף. אם לא שרוצה להיות מהמהדרין נר לכל אחד. וי"א שצריך להשתתף. [שענה"צ (סי' תרנז אות י)].

להשתתף בפרוטה עם אכסנאי אחר

אכסנאי המדליק נ"יח בפני עצמו, לא ישתתף אכסנאי נוסף עמו. [הגרשו"א זצ"ל (שם אות ו)].
שני בעה"ב הדרים בחדר אחד (או בפנין אחד)

אם שני בעה"ב דרים בחדר אחד או בבנין אחד וכדו', ואין סמוכים אחד על שלחן השני אלא כל אחד אוכל משלו, י"א שרשאים להשתתף בפריטי ולהדליק נר א' לכולם. [טור (סי' תרנז) בשם רב שר שלום, ומבה"י (שם ו) והב"ח (אות ב) משמע דמסכימים לדבריו. וכן פסק הלבוש (אות ג)]. וי"א שלא מועיל להשתתף באופן זה. [פ"ר"ח (שם)]. ועיי' בפמ"י ג (סי"א א"י סי"ק ג). ובשעת הדחק אפשר להקל שדי בהשתתפות בפרוטה. [עי' בביאור הלכה (שם ד"ה עמו) שמשמע שמצדד להקל בזה].

מתארח חלק מימי החנוכה

אפילו אם מתארח ליום אחד מימי חנוכה, כיון שאוכל אצל בעל הבית יכול להשתתף בפריטי ולצאת ידי חובה על ידי הדלקת בעל הבית (ואם לאו עליו להדליק בעצמו בבית שאוכל שם). [גא"מ (יו"ד ח"ג סי' ד אות ח), החזו"א, הגרניק זצ"ל (חוט שני עמי של) ועוד פוסקים. ויש משטו בשם הגרש"א זצ"ל (שבות יצחק עמי ק) שכל היוצא מביתו לכמה ימים מימי חנוכה, אם רוב ימי החנוכה נמצא בביתו צריך להדליק בביתו כל הימים (וידליק בעצמו או ע"י שליח). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ד].

מתארח לתקופה ממושכת

הדר עם בני ביתו בבית החורים לתקופה ממושכת, בחדר נפרד מיוחד לו, אין דינו כבן בית, אלא כאכסנאי. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ג אות ח)].

מתארח למערך

המתארח אצל חברו לסעוד אצלו בעל הבית (ואינו לן שם), חייב ללכת לביתו ולהדליק שם (ולא מהני להשתתף בפריטי). ואם אין בידו לעשות כן, ישלח שליח שידליק בביתו. (ועי' לעיל לענין הדלקה על ידי שליח). [מ"ב (סי' תרנז סי"ק ב)].

השוהה בבית מלון

השוהה בבית מלון אינו חנוכה וישן שם, כיון שהחדר מושכר לו, צריך להדליק בחדרו ברכה. ואפילו אם ישנו מדלקת בביתו הדין כן. [עי' במהר"ש"ס (ח"ד סי' קמו). וכן פסק באור לציון (ח"ד פמ"ז אות ח)]. ואם מטעמי פשיטות אין נותנים להדליק שם, ידליק בחדר אוכל. [עי' להלן לענין הדלקה של בחורי ישיבות וה"ה כא. ועי' עוד בחובת הדר (חנוכה פ"ב הגה לו)].

מאושפז בבית חולים

חולה שנמצא בבית חולים, אם מדליקין עליו בביתו יוצא בזה ידי חובתו. ואין כדאי להדליק ולברך בבית החולים. רק ישמע ברכת שעשה נסים מאחר. ואם אין מדליקין עליו בביתו צריך להדליק בבית החולים כדין אכסנאי. [הגרניק זצ"ל (חוט שני עמי שא)]. ואם שוכב על מיטתו אין מביאין לו נ"יח להדליק אצל מיטתו ויניחום אח"כ במקומם, כי צריך להדליקם במקום הנחתם. ועל כן אם אינו יכול להדליק במקום הנחתם ימנה שליח להדליקם (ולענין מי מברך ככה"ג, עיי' משו"ב ח"א מצויות לחנוכה –חלק ראשון גליון ת"ל)]. [כן איש חי (פ"ר יושב אות ו)].

אשה השוהה בכיה"ח או בבית החלמה

יולדת וכדו' השוהה בכיה"ח או בבית החלמה וכדו', יוצאת ידי חובתה בהדלקת הבעל בביתו. [הגרשו"א זצ"ל (הלכי"ש פ"ג אות ה)]. ומי"מ ראוי שתשמע הברכות ממי שמדליק נ"יח. [שם (הגה א)]. אולם אם אין הבעל בביתו אלא מתאכסן בבית אחרים, אינה נטפלת אליו [שם], ואי"כ המתארח את בעלה מקנה לו החדר בו הוא מתארח ובאופן זה היא יוצאת בהדלקתו. [הגרש"א זצ"ל (הגאש פ"ב אות יד)].
ודעת הר"מ שאינו ואגזר זצ"ל (מבית לוי ח"י עמ' ב) שאשה יוצאת בהדלקת בעלה אף כשאינו בביתו, ורק אם הוא משתתף אצל בעל הבית אינה יוצאת ידי"ח].

החזור לביתו במוצ"ש

המתארח אצל אחר וחוזר לביתו במוצ"ש, יש אומרים דראוי להזדרז לחזור במוצ"ש לביתו ולהדליק שם. ואם אין דעתו להגיע לביתו עד זמן שתכלה הרגל מן השוק המצוי בזמננו ידליק מיד במוצ"ש במקומו וישאר שם איזה זמן. [תשובות מהגהות (ח"א סי' שוב) והגרניק זצ"ל (חוט שני עמי שי' אות ג)].
ודעת חובת הדר (נר חנוכה פ"א הגה סה) שבאופן זה יש להקדים שובם לביתם והדליק שם בברכה. [ועי' מבית לוי (ח"י עמי יא) בשם הגרי"ש ואגזר זצ"ל]. ויש אומרים דבכל אופן מדליק בעמי שהתארח בו בשבת, אפילו אין דעתו ללכת שם סעודה בריעות. [הגרשו"א זצ"ל (מענדנ שלמה עמי ק)ג] והגרש"א זצ"ל (פניני חנוכה עמי קיא)]. וי"א דמי"מ ישתה שם חצי שעה אחר ההדלקה. [הגרשו"א זצ"ל (הלכי"ש פ"ד אות יט)]. ועי' בהלכי"ש (פ"ד הגה 65) שהמתארח במלון ועליו לעזוב מיד במוצ"ש את חדרו, אם בידו לשלם בעד שהות נוספת בתחת ליל מוצ"ש ידליק שם, ואם לאו ישלח שליח שידליק עבורו בביתו].

להדליק מפני החשך

אם יש לאכסנאי פתח פתוח לעצמו, צריך להדליק בפתחו, אע"פ שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שלחן בעל הבית. [שו"ע (סי' תרנז סעי א)]. והטעם משום חשך שישנודו אותו שלא הדליק נר חנוכה. ואפי' אם הוא יודע שמדליקין עליו בביתו לא מהני. [מ"ב (סי"ק ה)]. ועי' בביאור הלכה (ד"ה פתחו) שמסתפק אם מירוי אפי' אין הבית חלוק מתוכו אלא מהאורח יש לו בבית זוית אחת שהוא משתמש שם ובאותה זוית יש לו פתח לרחוב שהוא נכנס ויוצא דרך שם, וחיי' לחשדא כשלא ידליק לעצמו, או דמיררי דוקא שהבית חלוק מתוכו ויש לו חדר מיוחד שם אז חיי' לחשדא, וכן משמע לכאורה לשון השו"ע מסוף דבריו, ע"כ]. ובזה"ז ישלם מדליקין בפנים אין משום חשך מעורבים ושבים אלא מבני הבית, והם יודעים שמדליק במקום שאוכל ואו משתתף שם בעה"ב שם, ועל כן אין צריך להדליק מפני החשך. [רמ"א (שם), מ"ב (סי"ק יא) והגרשו"א זצ"ל (שם פ"ג אות יא)].

בחורי ישיבות

בחורי ישיבות מבני אשכנז

בחורי ישיבה מבני אשכנז האוכלים וישנים בישיבה, אינם יוצאים ידי חובת הדלקה שבבית חוריהם, ועליהם להדליק בעצמם. [מ"ב (שם סי"ק א)]. ועיי"ש דאם ישן בבית של אחרים משתתף עם בעה"ב בפרוטה, אבל אם אוכל שם הוא סמוך על שולחן בעה"ב והוא בכלל ב"ב ונפטר בהדלקתו, אי"כ רוצה להיות מן המחדרין].

בחורי ישיבה מעדות המזרח

בחורי ישיבה מבני ספרד, יש אומרים שאינם חייבים להדליק בעצמם, כי נחשבים סמוכים על שלחן אביהם ויוצאים ידי"ח בהדלקת אביהם. [נאר לציון (ח"ד פמ"ז אות א)]. וי"א שאינם יוצאים בהדלקת אביהם משום שאינם גרים עתה בבית אביהם, וחייבים להדליק בישיבה בברכה. [חזו"א (מעשה איש ח"ד עמי קלא), הגרש"א זצ"ל (שבות יצחק פ"ז אות ד), הגרנ"י"ק והגרניק זצ"ל (נר חנוכה פ"ד הגה ב)]. וי"א שאע"פ שהעיקר כדעה הראשונה, מי"מ אם יש לו חדר מיוחד שדר שם בביתו בשיבה, ידליק שם בלא ברכה. ואם החדר משותף למספר בחורים, ידליק א' מהם בלא ברכה, ואם יש ביניהם אשכנזי המדליק בברכה ישתתפו עמו בפרוטה. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד אות יב)].

בחור ישיבה שאביו גר בחו"ל (לבני עדות המזרח)

אף אם אביו דר בחו"ל במקום שזמן ההדלקה אינו אותו שבאר"י כלל, ג"כ ידי"ח על ידי הדלקת אביו (לדעת המקילים לעיל). [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד הגה יב)].

החליט לגור בא"י ואביו גר בחו"ל (לבני עדות המזרח)

החליט בהחלטה המורה שלא לשוב לדור בחו"ל, באופן שעליו לנהוג יו"ט א', אף דלכאורה גם לענין חנוכה אינו נגזר אחר בית אביו שבחו"ל, מי"מ כיון שבדין להשתתף עם אחרים או להדליק בלא ברכה עדיף לעשות כן. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד הגה 442)].

מקום ההדלקה

בחורים הגרים בישיבה יש אומרים שידליקו בחדר אוכל, דמקום אכילה הוא העיקר. [החזו"א, הגר"א קוטלר זצ"ל והגרנ"פ"ש זצ"ל (נר חנוכה פ"ד הגה יד)]. ויש אומרים שעליהן להדליק בחדר שינה, כי זה מקום קבוע ומיוחד להם יותר. [גא"מ (ארו"ח ח"ד סי' ע אות ג), שבט הלוי (ח"ג סי' פג) והגרש"א זצ"ל (שבות יצחק חנוכה עמי קיב)].
ודעת הגרש"א זצ"ל (שם) דהרוצה להסתלק מהספק יאכל סעודה א' של לחם בחדרו בכל יום מימי חנוכה ואז יחשב גם מקום אכילה ודליק שם. וי"א שידליקו בחלון החדר שישננו בו (אם הוא בתוך כ' אמה). [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד אות ח)].
ולדעתו בדיעבד ידליקו לפני סדר דלהלן: א' בחדר אוכל. ב' בפתח שבין החדר לפרוודרו הפנימיה. ואם יאלו רשאים להדליק בכל מקום אחר בבני הישיבה]. ומי"מ דיעבד אם הדליק באיזה מקום בישיבה שרשאי להשתמש בו, ידי"ח. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד הגה יז)].

הדלקה בכנין הפנימיה

במבנה הפנימיה, אם הוא מקומה אחת ויש בו פרוודרו וכמה חדרים, ידליקו בפתח של הבנין, משום שהפרוודרו והחדרים נחשבים הכל כבית אחד שמדליקין בפתח הבית. [הגרנ"ק והגרניק זצ"ל (נר חנוכה פ"ד הגה טו)]. ואם יש בו כמה קומות תלוי הדבר בשיטות אם להדליק בפתח הבנין או בחלון (עי' בזה בהלכות מצויות לחנוכה א' - גליון ת"ל)]. [שם].

בחור שהדליק נ"ח שבבית חוריו

בחור הגר בישיבה והדליק את הנרות של בית המדרש שבישיבה, יצא ידי חובתו. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד אות יז)].

הלך בבית חוריו

בחור הלך בימי חנוכה בישיבה, רשאי להדליק לכתחלה בישיבה גם כשבדעתו ללון בביתו באותו הלילה. אלא שאם דעתו לחזור ללון בישיבה חייב להדליק בישיבה. [הגרשו"א זצ"ל (שם הגה 36)].

הלך בבית חוריו ואוכל בבית של אחרים

בחור הבא לבית חוריו לשבת, מדליק שם אע"פ שסועד בבית אחרים, דבאותה שבת ודאי בית חוריו הוא ביתו הגמור. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד הגה יח)].

בחור החוזר לישון בביתו

אם לומד בישיבה ואוכל בישיבה במשך היום, וחוזר ללון בבית חוריו, עיקר מקום ההדלקה הוא בבית חוריו. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד הגה יח) והגרניק זצ"ל (חוט שני חנוכה עמי שט אות ב)]. ומי"מ אם הדליק בישיבה ייד"ח. [הגרשו"א זצ"ל (פ"ד אות ט)]. ועל כן אם גר בשכונה מרוחקת, כיון שעיי"ש שידליק בביתו יגרם לו ביטול תורה גדול רשאי להדליק בישיבה אף לכתחלה. [הגרשו"א זצ"ל (שם הגה יט)]. ועיי' בשבות יצחק (חנוכה עמי קיג) בשם הגרש"א זצ"ל].

המתחתן בימי חנוכה

חתן שהופתז בימי חנוכה

חתן שהופתז בא' מלילות חנוכה אחר צה"כ, מדליק בבית אביו (ואם בישיבה), הואיל ובזמן ההדלקה עדיין לא עקר דירתו משם. [הגרשו"א זצ"ל (שם פ"ד אות יז)]. ואם הוא מבן עדות המזרח שלמנהגם מדליק רק גדול הבית, פטור מלהדליק אף באותו לילה. [שם (הגה כז)]. וי"א שאם החופה בלילה, לצאת מכל ספק, עדיף שינעשה מעשה המוכיח בזמן ההדלקה שכבר אינו סומך על שלחן אביו, וילך לביתו שיגור שם וידליק שם. [נאר לציון (ח"ד פמ"ז הגה ו)].

החופה מבעוד יום

אם החופה מבעוד יום ובזמן ההדלקה כבר אינו בביתו, אם אפשר לו, ילך עם הכלה קודם סעודת הנשואים לבית המגורים החדש, ושם יאכלו סעודה קלה כדי לקבוע דירתם, ואחר מכן ידליק החתן נ"יח. [הגרשו"א זצ"ל (הנישואין כהלכתם פט"ז הגה 130 הובא בהלכי"ש פ"ד הגה 47)]. וכיון שקשה לעשות כן ידליק כשיגיע לדירתו החדשה. [הגרניק זצ"ל (נר חנוכה הגה חז) והוסף דמותר לו לאכול סעודת החתונה אע"פ שעדיין לא קיים מצות הדלקה, משום שעכשיו אין לו בית ואינו חייב במצות ניחח].

הנוסע או טס בימי חנוכה

הולכי דרכים

החולך בדרך ואין לו בית, או שעקר דירתו ועדיין לא קבע עצמו במקום אחר, אינו חייב בנר חנוכה. [ט"ז (סי' תרנז סי"ק ב)], אג"מ (ח"ג סי' ד אות ה), הגרשו"א זצ"ל (מנח"ש תני סינח אות א) והגרניק זצ"ל (חוט שני עמי טה וט"ל)].

הנוסע ברכבת, **במטוס** או **בספינה**

הנוסע ברכבת, במטוס או בספינה (ואין מדליקים עליו בביתו), יש אומרים שמחויב מן הזניג להדליק שם אם לא יבוא באותו לילה לאיזה מקום. [ערוה"ש (שם אות ה) ומהר"ם (ח"ד סי' קמז)]. ויש חולקים לענין הנוסע ברכבת או במטוס, כי בזמננו אין דורך לנסוע בהם נסיעה ארוכה ועייב אין להדליק בנסיעה. [הגר"שו"א זצ"ל (קונטרס דיני חנוכה - דיני עמי מט). ועי' בשבת יצחק (פי"ח אות ב) בשם הגר"שו"א זצ"ל דמטוס גרע מאהל זרוק ואינו בית כלל. וכן דעת האור לציון (ח"ד פמ"ו אות 1) לענין הדלקת במטוס, אולם לענין רכבת נקט להדליק בלא ברכה.]. ולמעשה ידליק שם ללא ברכה. [הגר"שו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ג אות ג)]. אלא שמחמת טעמי בטיחות לא ירשו לו להדליק נרות, ועייב ידלק נורה שמשילת (מנורת ליוון) באופן שניכר שהדליק לשם מצות נ"ח, ובלבד שיש בה זרם שמשל כדי לדלוק חצי שעה (כגון שנדלקת עיי' בטריה). [הגר"שו"א זצ"ל (שם פט"ו אות ג ופי"ג סוף הגה 12). וכן פסק הגר"שו"א זצ"ל (קובץ תשובות ח"י"ג סי' קג והליכ"ש שם הגה 11) שבמקום שאין בידו להדליק עיי' נר ידליק פנס כניל. ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רי"ד].

להדליק במטוס וכדו' בשוגיע לביתו בעוד לילה

הא דמבואר לעיל דהנמצא בשוגיע וכדו' עליו להדליק נ"ח במטוס ללא ברכה (אם אין מדליקים עליו בביתו), היינו כשאינו עתיד להגיע לביתו בזמן חיוב הדלקה. אבל בלא"ה עדיף שלא ידליק שם כלל אלא בביתו ויכול להדליק אף בברכה ולצאת יד"ח בתורת ודאי.

[ערוה"ש (שם) והגר"מי' זצ"ל (פי"ד אך כג)]. ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רי"ד].

יכול להדליק בביתו על ידי שליח

כשבידו לשלוח שליח שידליק עליו בביתו בזמן, עדיף טפי [והיינו שידליק מתחלת הלילה. ואם דרכו להדליק בפנים (כגון בחו"ל) א"צ לשלוח שליח, אלא ידליק בעצמו בעוד לילה]. [הגר"שו"א זצ"ל (שבת יצחק פי"ו אות ד) ופי"ב עמי פ"א] ואור לציון (ח"ד פמ"ו אות 1). ובנוגע שלא יוכל בעל הבית

להגיע כלל לביתו בעוד לילה, יש לזון לצד שמטוס אינו בית האם צריך להדליק בביתו עיי' שליח, כיון שוהו ביתו הקבוע והוא בדרכו לחזור לשם, או דלמא כיון שאין סופו להגיע בזמן אינו חייב להדליק שם כלל. אבל לצד שמטוס דינו כבית חייב להדליק במטוס. ואף לפי צד הראשון י"ל דבכה"ג אינו מחויב לשלוח שליח אלא דאפעי"כ אם ישלחנו מהני, דלא גרע מאילו אשנתו מדילקה עליו וש יוצא יד"ח. ועיי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון רי"ד].

יוצא מביתו לפני זמן החיוב

אם יוצא מביתו לפני השקיעה ויהיה בדרך בזמן ההדלקה, ידליק עיי' שליח בזמן או בעצמו מפלא המנחה. [הגר"מי' זצ"ל (נר חנוכה עמי טט)].

יוצא מביתו מיד אחר זמן החיוב

באופן שעדיין לא נסע אלא שעומד לנסוע או לטוס, וצריך לצאת מביתו אחר חלות זמן החיוב, ידליק בביתו הקבוע לו, ואפילו אם יצטרך לצאת מיד אחר ההדלקה. [ושבט הלוי (ח"ח סי' קנח)]. ואפילו אם יגיע לחו"ל בעוד לילה שיכול להדליק שם מ"מ ידליק בביתו לפני יציאתו. [שבט הלוי (שם)]. ואם אינו יכול עיי' עצמו ישלח שליח.

יוצא מבית שכור או מלון

אין אינו יוצא מביתו והקבוע אלא יוצא מבית ששכרו לכמה ימים וצריך לעזוב מיד בלילה (משום שנגמרה השכירות), אין זה נחשב ביתו ואינו יכול להדליק שם. ואם יש לו זכות שיהיו שם כדי להדליק נ"ח, ידליק שם. [הגר"שו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ד הגה 65). ואם התארח בבית של חברו ודינו כאכסנאי, ועתה (בתחלת זמן החיוב) עומד לצאת משם, מבואר לעיל דדעת הגר"שו"א זצ"ל (שם) דיכול להדליק שם. ויש חולקים וס"ל דבכה"ג אינו יכול להדליק בבית חברו אלא צריך להדליק בביתו הקבוע, ועיי' בני"ד עליו להדליק במטוס או במקום שהוא טס לשם].

מדליקים בביתו

אם אשתו או א' מבני הבית מדליקים עליו בביתו, יוצא יד"ח בהדלקה אף שהוא במקום רחוק מביתו, וא"צ שוב להשתתף אפילו בפרטיט. [שו"ע (סי' תרע"ו סעי' א) ומ"ב (סי"ק ב)]. וי"א דדוקא כשהוא יודע בבירור שאשתו מדליקה עליו, אבל אם אינו יודע יש לו להדליק וגם לברך. ועל כן מן שלא ידע שהדליקו עליו ובא באותו לילה לביתו ומצא שהדליקו עליו, צריך להדליק, דכיון שלא ידע מתחלה מסתמא היה דעתו להדליק בעצמו ולא לצאת בשל אשתו, וממילא חלה עליו תקנת חכמים, ומי"מ ידליק בלא ברכה (ואין מוחין ביד הנוהג לברך). [ר"מ"א (שם סעי' ג) ומ"ב (שם סי"ק ב וטו)]. וטוב יותר להרד לשמוע הברכות מפי אחר [וכיון לצאת בהן] ויענה אמן וידליק נרותיו, או יראה לשער להדליק נרותיו ולברך עליהן זמן מה קודם שמדלקת אשתו בביתו, ודהיינו שהיא מדלקת אחר מעריב ממנה העולם והוא ידליק קודם מעריב. [מ"ב (סי"ק טו)]. וכל זה לבני אשכנז. ולבני ספרד לא מועיל כוונה שלא לצאת עיי' הדלקת אשתו ועיי"כ אין עליו להדליק בעצמו. [עיי' בכ"י (שם)].

נמצא במקום שאין ישראל

י"א שאע"פ שמדליקין עליו בתוך ביתו, אם הוא במקום שאין בו ישראל מדליק בברכות. [שו"ע (סי' תרע"ו סעי' ג)]. כי חייב לראות הנרות. [ר"מ"א (שם)]. ומי"מ אין לברך ע ההדלקה. ואם אומר שאינו רוצה לצאת בהדלקת אשתו לדעת המ"ב יכול לברך. [מ"ב (סי"ק ה ויד)].

השוהה באהל

השוהה באהל וכדומה בימי חנוכה, אע"פ שהוא מקום שאינו חייב במזווה, חייב בנ"ח. [הגר"מי' זצ"ל (חוט שני עמי טה)]. וי"א דדוקא אם הוא רחב שבעה על שבעה טפחים מדליק בברכה, ובפחות מזה צ"ע אם חייב דירה לענין נ"ח, ועיי"כ יש להדליק ללא ברכה. [מנח"ש (תני סי' טח אות א)]. שו"מ דדעת הגר"שו"א זצ"ל (שבת יצחק פי"ח עמי 6) שאהל שאין בו דעי"ד אמות לא יברך על הדלקה. והארכנו בזה בסי"ד בשמעתא עמיקתא גליון רי"ד].

הדלקה בבית הכנסת

הדלקה בבהכ"נ

מדליקין נ"ח ומברכים עליהן בבית הכנסת, משום פרסומי ניסא. [שו"ע (סי' תרע"א סעי' ז)].

ברכה על הדלקה

צריך לברך על הדלקה בבית הכנסת. [שו"ע (שם) ומ"ב (סי"ק מד)]. ואף אם הדליק בביתו מברך [עיי' מ"ב (סי"ק מה)]. ואם חייב בהשחינו בביתו י"א שחוזר ומברך כשמדליק בבית הכנסת. [שערי' (סי' יא) בשם המחזיק ביד שזע אמת (סי' צז), וכן פסק הצ"ח"א (ח"י"ג סי' טט). ואפשר שכן דעת האי"מ (ח"י"ג סי' ק), אלא שבדיוני שם חס נגד השערי'ת המובק להלכה במ"ב (סי"ק מה)]. וי"א שאינו חוזר לברך שהחיינו אלא אם כן יש משומעים שעדיין לא הדליקו בביתם. [בן איש חי (פרי יושב א"י ובספרו מקבצ"א) וכה"ח (אות עה) כי י"ל דהזרע אמת הג"יל איירי בכה"ג. וכן דעת הגר"מי' זצ"ל (חוט שני חנוכה עמי' שיד) והאור לציון (ח"ד פמ"ב אות טז)]. וי"א שבכל אופן אינו חוזר לברך ברכת שהחיינו. [הגר"שו"א זצ"ל (פניני חנוכה פי"ו עמי קכז) מפני שהמ"ב (סי"ק מה) השמיט דינו של השערי"ת]. ומסבתר כדעה השניה.

מקום הנחתם

מניחים (שבת) דרום או על השולחן שעומד אצל כותל דרום זכר למנורה שמקומה במקדש בדרום. [יו"ט (סעי' ז) ועיי' (סי"ק מ)]. ובמקום שמתפללין לצפון [בדרום א"י] או לדרום [בצפון א"י] י"א שמניחין נרות בבהכ"נ בכותל דרום לפי רוחות העולם. [הגר"ש דבלציק הובא בשמנת יוסף הל' ביה"כ סי' מא אות ג]. וי"א שמנהג העולם להניחם תמיד בכותל ימיני של בית הכנסת. [הגר"מי' זצ"ל (נר חנוכה פי"ו הגה כז)].

גובה הנרות

המנהג שהמנורה במקום גבוה (אפילו יותר מ"י טפחים). [מ"ב (סי' תרע"א סי"יק כז)].

מסדרן מזוזרת למעריב. [שו"ע (שם)]. כעין מנורת המקדש שהנרות היו מסודרין במקדש בין מזרח למערב. והמדליק עומד אחורוי לדרום ופניו לצפון ומתחיל מיימנו שהוא שני

הסמוך לארון הקודש ושוב מוסיף והולך ומתחיל מהשמאלי ומונה לימינו. [מ"ב (סי"ק מב-ג)]. אלא דיי"א דאף דהמנורה היתה עומדת בדרום, מ"מ נרותיה היו מסודרין מצפון לדרום. וממילא לדידו גהו עם נרות חנוכה יש לסדר באופן הזה, ויש מקומות שנהגו כן ואין למחות בהם דיש להם על מה לסמוך. [מ"ב (סי"ק מב)]. לבני ספרד נוהגים להניח הנרות צמוד לכותל דרום והמדליק עומד אחורוי לצפון לפני לדרום, ומדליק דרך ימין ממזרח למערב. [כח"ח (סי' תרע"א אות טט)].

שאר חדרי הבית הכנסת

בית הכנסת שיש בו כמה חדרים שמתפללים בהם יש להדליק בכל החדרים שמתפללים בהם בברכה. [הגר"מי' זצ"ל (נר חנוכה פי"ו אות ג)]. ומניינש שמתקיימים [באותו חדר] זה אחר זה, אם ברוצים יכולים להדליק שוב נ"ח, ומי"מ לא יברכו על ההדלקה. [שבט הלוי (ח"ט ססי קמג) והגר"שו"א זצ"ל (אשרי האישי פל"ו אות ז)].

זמן הדלקתם

נוהגין להדליק בבהכ"נ בין מנחה למעריב. [ר"מ"א (סי' תרע"א סעי' ז)]. ואפילו אם אין מנין באותו זמן י"א שיכול להדליקם בברכה, דמ"מ איכא פרסומי ניסא כשבאים אחי"כ לבהכ"נ ורואים הנרות. [שעה"צ (שם אות מז) בדעת המ"א]. וי"א דבעינן דוקא שיהיו עשרה בשעת הדלקה. ועיי' ימתניו עד שיתקבצו כע"פ עשרה אנשים. ואם השעה דחוקה היא לבטל ההדלקה אלא ידליק בלא ברכה. [מור וקציעה הובא בשע"ת], ומ"מ המדליק בברכה יש לו על מ"ל לסמוך. ואם נקל להשו"ג מנין בשעת ברכה מה טוב. [ביאור הלכה (שם די"ה ויש נוהגין)].

זמן תפילין מעריב מאוחר

גם אם אין מתקיימות בבית הכנסת תפלות מנחה וערבית בזמן, אלא מתפללין ערבית בשעה מאוחרת, ידליקו הנרות כשהגיע הזמן, ואפילו אם הצבור מועט, וידקדק שיהיו הנרות גדולים כדי שידלקו עד שיתאספו הצבור לתפלה. [הגר"שו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ו אות ג)]. וי"א שעליהם להדליק סמוך לתפלת מעריב. [הגר"ש ואוהר זצ"ל (מבית לוי ח"יא עמי ט)].

זמן הדלקתם בער"ש

יש נוהגים להדליק בערב שבת קודם מנחה. [ר"מ"א (סי' תרע"א סעי' ז)]. ויש נוהגים אף בערב שבת להדליק בבהכ"נ בין מנחה למעריב בשעה שהעולם מתחילין להתקבץ ויש פרסומי ניסא. אךן אם העולם מתאחרין לבוא וטרם שיבוא מנין לבהכ"נ יתקדש היום, לא ימתין כלל, אלא יברך וידליק מיד אפילו קודם מנחה, שמ"מ יש משום פרסומי ניסא כשבאים אחי"כ לבהכ"נ ורואים הנרות. [מ"ב (שם סי"ק מז)].

זמן הדלקתם במוצ"ש

במוצ"ש מדליקין בבית הכנסת אחרי מעריב קודם עלינו. [לוח אר"י (גברימ"ט חדש סלו) והגר"ח"ק שליט"א (נר חנוכה פי"ו הגה ג)].

להזזר להדליקים בשחרית

בשחרית בבוקר נוהגים להדליק שוב נרות חנוכה שבבהכ"נ בלא ברכה עד אחר התפלה. [לוח אר"י (גרי"מי' חדש סבלו)].

אבל בהדלקת הנרות

אין לאבל [בתוך י"ב חודש על אביו ואמו ושלשים על שאר קרובים] להדליק נ"ח בבית הכנסת ביום הראשון משום ברכת שהחינו שמברכים אז וניכר שעת שמחה היא לצבור ואין כדאי שאבל ידליקם [אבל בביתו יכול לברך שהחינו]. אבל בשאר לילות של חנוכה שאין מברכים שהחינו יכול האבל להדליק חנר. [מ"ב (סי"ק מד) ושעה"צ (אות 6)].

קמן בהדלקת הנרות

לכתחלה אין לקטן אף שהגיע לחינוך להדליק נ"ח בבית הכנסת. [עיי' במנח"י (ח"ו סי' ס"א אות א)].

להדלקה לכמה אנשים

לכתחלה מן שהתחיל להדליק נ"ח עליו לגמור ההדלקה. [מ"ב (סי' תרע"א סי"ק מה)]. ומי"מ אם יש צורך למהר להתפלל לאחר שבירך השי"ע והדליק אחד מהן, יוכל השמש להדליק הנשארים, והשי"ע יתפלל. [ר"מ"א (שם סעי' ז)].

לצאת יד"ח בהדלקה שבבהכ"נ

אין אדם יוצא בנרות של בהכ"נ, וצריך לחזור ולהדליק בביתו. [ר"מ"א (שם סעי' ז)].

ליהנות מהנרות

אף בנרות בהכ"נ אין משתמשין לאורן אף תשמישי קדושה, דהיינו אם ירצה להתפלל מעריב אצלם כ"ז שלא דלוקו חצי שעה אסור. [מ"ב (סי' תרע" סי"ק ז)].

לטלול הנרות ממקום למקום

אפילו בנרות חנוכה שמדליקין בבהכ"נ, נכון ליהזר לכתחלה שלא לטלטלן ממקומן עד שיעור חצי שעה. [מ"ב (סי' תרע"ה סי"ק ז)].

אספות אנשים

אין מברכין על הדלקת נ"ח באספות וכדו', כי הברכה שבבית הכנסת היא עצמה אינה מעיקר התקנה, הבו דלא לוסףי עלה. [הגר"שו"א זצ"ל (הליכ"ש פי"ו אות ד)].

מותר השמן והפתילות

נותר השמן מלילה הקודם

בלילה הקודם אם נותר שמן מהלילה הקודם יכול להשתמש בו למצות הדלקה. [מ"ב (סי' תרע"ו סי"ק ז)]. ואפילו שמן שביום הקודם הודלק בו הנר המחויב (נר הראשון) מותר להדליק בו נר של ה"ל דרוז. [משמעות סתימת הפוסקים. וכן דעת הגר"מי' זצ"ל (פסקי שמועות עמי קלד)].

הנותר ביום השמיני

הנותר ביום השמיני מן השמן הצריך לשיעור הדלקה, נאסר בהנאה, שהרי הוקצה למצותו. [שו"ע (סי' תרע"ו סעי' ד)]. וכ"ז שנותרו תחלה רק כשיעור הדלקה וכנבה באמצע ונותר, שהוקצה למצותו ואסור להנות הימנו, אבל אם נתן הרבה שמן בנר ונותר, מותר להשתמש בו לתחלה, אלא שיש שוסקים שסוברים שאם נתן השמן בסתם הוקצה כל השמן, אם לא שהתנה לכתחלה שלא יאסור אלא כשיעור. [מ"ב (סי' תרע"ו סי"ק ח)].

שריפת שמן הנותר

הנותר ביום השמיני מן השמן הנאסר בהנאה (עיי' לעיל), עושה לו מדורה ושורפו פני עצמו. [שו"ע (סי' תרע"ו סעי' ד)]. ואם אינו יכול לשורפו אפשר לשורפו במקום שילך לאיבוד כגון בכ"ור. [הגר"שו"א זצ"ל (פניני חנוכה עמי קמח) ומי"מ דעתו עדיף לשורפו כסם שעשו בנרות של בית המקדש].

להניח השמן הנותר לשנה הבא

להניח השמן שנאסר לשנה הבאה לנ"ח, אסור, כי חוששים לתקלה. ואפילו להניחו בכלי מאוס שודאי לא יבוא לאכלו ג"כ אסור כי חוששים שמא יבוא הדליק ולהנות הימנו. [מ"ב (סי"ק יט)].

עירב הנותר בשמן אחר

אם נכבה הנר תוך השיעור והוסיף עליו הרבה שמן יותר מהשיעור, ודלק כשיעור חצי שעה ונותר, לכרי"א אסור להנות מהן (פרט לצורך הדלקת נ"ח), דבואדי יש בזה מן השמן של אתמול האסור, אם לא שיעוד שבשמן שהוסיף על האתמול היה סי' כנגד המעט הראשון. [בה"ל (סי' תרע"ו ד"ה מן השמן)].

הנותר מנכבוק השמן

אם לקח נכבוק של שמן לנר חנוכה ונשתממו כדי צרכו, לכוי"ע אין הנותר בכלל מותר השמן שנבר חנוכה. [ביאור הלכה (סי' תרע"ו ד"ה הצריך)].

הקצאה בטעות

אם נתן שמן לשיעור הדלקת חצי שעה, ודלק יותר מחצי שעה (כגון שהפתילה דקה והוא חשב שהפתילה בניינית), צ"ע אם מותר להסתפק ממנו, כי אפשר שמחמת שהוא הקצה אותו מן מדעתו, אף שבטעות עשה כן נאסר. [ביאור הלכה (סי' תרע"ו ד"ה לשיעור)].

נתערב בשמן אחר

אם נתערב בשמן אחר ואין ששים לבטלו, אין להוסיף עליו כדי לבטלו. [שו"ע (שם סעי' ד)].

התנה על השמן

התנה על השמן שאם יכבה בתוך חצי שעה ישתמש בנשאר לצרכי חולין, אין תנאו מועיל, ונשאר השמן באיסורו. [הגר"שו"א זצ"ל (הליכ"ש פט"ו אות 1)]. ולענין דין השמן אחר שדלק חצי שעה, עיי' בגליון ת"י' בדיני שיעור הנרות.

שיירי פתילה

שיירי פתילה ששנארו מנ"ח אין לזרקם לאשפה כמות שהם, דכיון ששימשו למצוה אין לבזותם אלא ישרפם. [ח"י"א (כלל קנד אות לא)]. או יעטפם ויזרקם. [עיי' בשו"ע (סי' כא) ובמ"ב (שם) וכן פסק הגר"מי' זצ"ל (נר חנוכה פי"ו אות כ)].

חזכרת על הניסים בתפלה

אמירתו בתפלה

כל שמונת ימי חנוכה אומר על הניסים בתפלה בברכת מודים, ואף במוסף של שבת ור"ח (ואם אמר על הניסים בעבודת השלש תפלותו, אי"צ לחזור, כי אינו הפסק מה שאמר חוץ למקומו). [שו"ע (סי' תרפ"ט) א-ב] ושעה"צ (אות ב).

נוסח אמירתו

יאמר ועל הניסים בוי"ו. וכשעמדה עליהם יש לדלג ליבת עליהם דהא אחי"כ אומר על עמך ישראל אהי"כ אומר ועל עמך ישראל. [מ"ב (סי' ק"א)]. י"ל להשכיחם תורתך ולא יאמר מתורתך במי"ם. צ"ל שמונת ימי חנוכה אלו הבודות. [מ"ב (סי' ק"ח)]. וי"א שאין אומרים: כשם שעשית וכו', אלא מסיים: ועשית עמהם נסים וגבורות בימים ההם בעת הזאת, וי"א שאומרים אותו. [שו"ע (סי' ע"ג)]. ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד. [מ"ב (סי' ע"ג)].

ערב חנוכה שחל בערב שבת

מי שהדליק נ"ח קודם מנחה (ע"י לעיל בדיני ערב שבת) בערב חנוכה, אע"פ שבירך על הדלקה שעשה נסים לאבותינו כו', מי"מ אינו אומר על הניסים בתפלת מנחה. [הגרש"י זצ"ל (אשרי האישי פי"מ אות ה) והגר"ק זצ"ל (חוט שני חנוכה ע"מ ש"כ)]. ויש מי שאומר שיש לאומרו. [הגרש"י זצ"ל (הלבוש פי"ז אות ז)].

שכה לאומרו בתפלה

אם לא אמר על הניסים בתפלה, אין מחזירין אותו. ומיהו אם נזכר באותה ברכה כל זמן של הדליק את השם, אפילו נזכר בין אתה להשם, חוזר. [שו"ע (סי' תרפ"ט) א]. ואם לא הזכירו כלל יאמר דרך בקשה אחר גמר התפלה קודם יהיו לרצון: "הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתיהו כו'". [מ"ב (סי' ק"ד)].

ודלגו ע"מ להספיק קדושה עם הצבור

אין לדלג אחרת על הניסים, כדי לומר קדושה עם הצבור (אע"פ שאין אמירתו מעכבת).

[נ"צ (חיי"מ מילואים סי' א) ואור לציון (חיד"ק פ"ח אות א)].

טעה והזכיר על הניסים בתפלה במוצאי חנוכה

טעה והאמר בתפלת י"ח במוצאי חנוכה "על הניסים", דעת השו"ע (סי' ק"ח ע"ג) שאפי' אם נזכר קודם שסיים את הברכה ממשך כדרכו. אולם דעת המ"ב (סי' ק"ח) שיפסיק ויתחיל מתחילת אותה ברכה. אפי"כ כבר סיים הברכה דבכ"ה' ממשך להתפלל כדרכו.

חזכרת על הניסים בברכה אחרונה

אמירתו בכהמ"ז וברכת מעין שלש

כל ח' ימי חנוכה אומר על הניסים בבהמ"ז בברכת הארץ. [שו"ע (סי' תרפ"ט) א-ב] ושעה"צ (אות ב). אולם בברכה מעין שלש אין מזכירין אותו. [מ"ב (סי' ק"א)].

שכה לאומרו

אם לא אמרו בבהמ"ז, אין מחזירין אותו. [שו"ע (סי' תרפ"ט) א]. מיהו אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר את השם, אפילו נזכר בין אתה להשם, חוזר. [שו"ע (סי' תרפ"ט) א]. ואם לא אמרו כלל כששמעו לרחמין יאמר: הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתיהו כו'. [רמ"א (סי' תרפ"ט) א].

בסעודה שלישית של ערב חנוכה

אם אכל סעודה שלישית בשבת ערב חנוכה, והמשיך סעודתו עד הלילה, אינו מזכיר על חנוכה רק של שבת לבד. [מ"ב (סי' ק"ח) א]. וע"י בביא"ה (ד"ה מזכיר) דמ"מ אם שחל להזכיר על מזכיר קודם שפתח בטוב והמטיב אין מברך שיתנו גבולות מנוחה אין מברך, משום דיש שולקים על האי דינא וסב"ל.

נמשכה סעודתו למוצאי חנוכה

מי שטעד ביום אחרון של חנוכה, ונמשכה סעודתו עד הלילה, י"א שאם אכל כזית פת לפני השקיעה אף שהמשיך לאכול משחשכה וזכר על הניסים. [שו"ע (סי' ק"ח ע"ג) ורמ"א (סי' תרפ"ט) א]. מיהו אם התפלל מערב קודם ברהמ"ז שוב אינו מזכיר. [מ"ב (שם סי' ק"ח) א]. ועיי"ש בסי' תרפ"ט סי' ט"ז דמ"מ לכתחלה לא יתפלל מערב לפני בהמ"ז כדי שיוכל להזכיר על הניסים. [וי"א שאין עליו להזכיר על הניסים בכל אופן. [מ"ב (סי' ק"ח) א]. והעיקר כדעה הראשונה. [מ"ב (שם) אור לציון (חיד"ק פ"ח אות ב)].

טעה והזכיר "על הניסים" בברכת המזון במוצאי חנוכה

אמר "על הניסים" בברכת המזון במוצאי חנוכה, אפי' אם נזכר קודם שסיים את הברכה ממשך כדרכו. וכן עיקר לבני ספרד. [ע"י שו"ע (סי' ק"ח ע"ג) א]. וכן פסק האור לציון (חיד"ק פ"ח אות ג). וי"א שלכתחלה יפסיק ויתחיל מתחילת אותה ברכה. אלא שאם כבר סיים הברכה ממשך כדרכו. [מ"ב (סי' ק"ח) א]. ויש ש"ס (סי' ק"ח) שיש לומר שיש **שבת חנוכה שהלה כר"ה**

בשבת חנוכה שחלה בראש חודש, מלבד על הניסים צריך להזכיר רצה והחליצנו ואחי"כ יעלה ויבא. טעה והזכיר יעלה ויבא ואחי"כ רצה והחליצנו יצא ידי חובתו. [מ"ב (סי' ק"ח) א]. ואפילו אם לא התחיל ברכת בונה ירושלים, אי"צ לחזור לומר יעלה ויבא ע"מ לומר כסדרם. [הגר"ש קלוגר (שנות חיים סי' קפ"ח)]. וכן נ"י קצת מהמ"ב (סי' ק"ח ע"ג) ויש פמ"ק סי' קפ"ח הסוברים שצריך לכתחילה לומר שנית יעלה ויבא אחר רצה והחליצנו כ"י שלא חתם הברכה. [רב פעלים (א"ח ח"ב סי' ט) וע"י משי"כ בל"ב בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון רמ"ג].

הלל

אמירת הלל

כל שמונת ימי חנוכה גומרין את ההלל. [שו"ע (סי' תרפ"ט) א]. ואחר ההלל אומרים חצי קד"ש. [מ"ב (סי' ק"א) וכה"ח (אות ב)].

לא גמור את ההלל

אם דילג אפילו אות א' יחזור לתחילת אותו פסוק שבו דילג. [מ"ב (סי' תפ"ט) א]. וע"י בשעה"צ סי' תפ"ח (שם אות ב) שבלל דר"ח אם דילג פחות מפי' שלם אי"צ לחזור. ואם אינו זוכר באיזה פס' דילג, יחזור לתחילת המזמור שבו מסתפק. [ע"י מ"ב (סי' תכ"ט) א]. ובאיור הלכה (ד"ה למקום)]. ואם נזכר אחר שסיים את כל ההלל עם הברכות חוזר לראש ההלל עם הברכות. [כן יוצא מהמ"ב (סי' תכ"ט) א]. והשו"ע (שם) פרט לר"ח שהקל שאי"צ לחזור ולברך. ואם אמר חצי הלל כמו בראש חודש, והיינו שדילג "לא לנו" ו"אהבתני" י"א שיחזור ויאמר הלל שלם בלי ברכות. [שבת הלוי (ח"י סי' סב)].

נשים אמירת הלל

נשים אין חייבות לומר הלל בחנוכה. [הגרש"י זצ"ל (הלבוש פי"ז אות ו)]. ויש מפורסי ספרד שנקטו שעלהן לאומרו ללא ברכה. [אור לציון (חיד"ק פ"ח אות א)]. וע"י בשמעתא עמיקתא רפ"ז].

אבל באמירת הלל

האבל תוך שבעה אינו אומר הלל. [מ"ב (סי' תרפ"ט) א]. ודעת פוסקי ספרד שהאבל אומר הלל. [כה"ח (סי' ק"א) אות א וסי' תרפ"ט אות ד].

המתפללים בבית אבל

אין אומרים הלל בבית האבל בחנוכה, אבל על המתפללים לאמרו אחי"כ בביתם. [מ"ב (סי' ק"א) סי' ע]. והמנהג אצל בני אשכנז שהאבלים יוצאים מהחדר בו מתפללים והצבור אומר הלל, אחי"כ מתפללים בבית הנפטר שאז לא אומרים אותו בכל אופן. [גש"ה (ח"א פ"כ אות ג סי' ק"א וז')]. ודעת פוסקי בני ספרד לאומרו בכל אופן (ואף האבל לאומרו). [כה"ח (סי' תרפ"ט) ד].

שאר דיני התפלה

אמירת תחנון, צדקתך, למנצח וצדוק הדין

כל שמונת ימי חנוכה אי"א תחנון, צדקתך צדק, למנצח וצדוק הדין. והי"ה בערב חנוכה במנחה. [רמ"א (סי' תרפ"ט) א] וכה"ח (שם אות ו)].

א-ל ארץ אפים ויה"ר אחר קרה"ת

אין אומרים א-ל ארץ אפים בבו' וה' בחנוכה, ויה"ר אחר ס"ית. [מ"ב (שם סי' א) וכה"ח (אות ז)].

ויתן לך במוצ"ש

אין אומרים "ויתן לך" בבהמ"ז במוצ"ש חנוכה, אלא כל א' אומרו ביחידות בביתו אחר החדלקה. [לוח אר"י (למהרי"ט)].

אבל להיות ש"יין

מתפלל האבל י"ב חודש על אביו ואמו ושלשים על שאר קרובים) בחנוכה לפני העמוד מנחה ומעריב. [מ"ב (סי' תרע"א) סי' ק"א] ושעה"צ (אות ג)]. אבל בשחרית אין מתפלל מפני אמירת הלל. [מ"ב (סי' תרפ"ט) א]. וע"י בסי' תקפ"א סי' ז' שכתב שיוכל להתפלל שחרית אלא שאחר יאמר הלל. וע"י כה"ח (סי' תקפ"א) אות ג)]. וי"א שאינו מתפלל אף תפלת מנחה ומעריב. [בעל האג"מ (רבבות אפרים ח"א סי' תמ"ג) וע"י בספר דברי סופרים (פניו אות נה) השיטות בזה].

ה ס פ ר ו ת ע נ י ת

הספר

אין מספידין בימי חנוכה אלא לחכם בפניו. [שו"ע (סי' תרע"ט) ג]. וע"י בשעה"צ (סי' תכ"א אות א) וסי' תקמ"א (אות ד) שאין דין ת"ח בזמניו. וע"י בשער החיים (ח"א פי"ג אות ו)]. ולפני חנוכה או אחריו מותר. [מ"ב (סי' תרפ"ט) א] ושעה"צ (שם אותיות א-ב) שנהגו אף בזמננו להספיד ת"ח בחנוכה ובפורים אבל לא בחמה"מ. [ע"י מי שמחמיר ביום לפני חנוכה (כ"ד כסלו)]. [מ"ב (סי' תרע"ט) ג]. ומ"מ בליל כ"ד בכסלו יש להקל. [הגרש"י זצ"ל (אשרי האישי ח"ג פי"מ אות ג)].

הליכה לבית הקברות

יש נוהגים להמנע מללכת לבית הקברות ביום היארצייט החל בחנוכה. [כה"ח (סי' תרע"א) אות ב]. והמנהג ללכת ביום היארצייט ואפילו ביום השבעה וביום השלושים (אלא שלא אומרים השכבה רק מזמורי תהילים לעי"נ וקד"ש). [גשר החיים (ח"א פכ"ח אות ה), הגרש"י זצ"ל (הלבוש חנוכה פי"ז הגה 31) והגרש"י זצ"ל (אשרי האישי ח"ג פי"מ אות ב)].

תענית ביום היארצייט או תענית חלום

בימי חנוכה אין מתעניין יום שמת בו אב וכן תענית חלום. [רמ"א (סי' תרע"ט) ג]. ואם עבר והתענה יום שמת בו אביו ואמו או ת"ח צריך למיכת תענית לתעניתה אחר חנוכה. [מ"ב (סי' ק"א)]. אמנם לפני או אחרי חנוכה מותר, אלא שלכתחלה לפני חנוכה יש להחמיר. חוץ מהנוהגים להתענות לפני חנוכה תמורת התענית של ערב ר"ח טבת שלא ישנו ממנהגם.

[מ"ב (סי' תרפ"ט) א].

תענית ביום החופה

אין מתעניין בחנוכה, וע"כ חתן ביום חופתו אינו צם. [רמ"א (סי' תקע"ג)].

ס ע ו ד ת מ צ ו ה ו מ נ ה ג י ה מ א כ ל י ם

ריבוי סעודות בחנוכה

ריבוי סעודות שמרבים בהם הם סעודות הרשות, שלא קבעום למשחה ושמחה. [שו"ע (שם) סי' ב]. וי"א שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות, משום דבאותן הימים היתה חנוכה המזבח. ונוהגין לומר לומר ותשבות סעודות שמרבים בהם, ואז הוי סעודת מצוה. [רמ"א (שם)].

אבל להשתתף בסעודת חנוכה

יש אומרים שאין האבל רשאי לילך לסעודה הנעשית לכבוד חנוכה. [אג"מ (ח"ג סי' קס"א)]. ויש מקילין אם אין מזמרים שם אלא מעניני היום. [הגרש"י זצ"ל (הלבוש פי"ז אות ג) והגה 33].

אכילת מאכלי חלב

י"א שיש לאכול מאכלי חלב בחנוכה, לפי שהנס נעשה בחלב שהאכילה יהודית את האויב. [רמ"א (שם)].

מאכלים מטוגנים בשמן

נוהגים לאכול מאכלים מטוגנים זכר לנס, ואין לזלזל בשום מנהג. [מ"מ בן יוסף (אוסף כתבי ידות ישנים ירושלים תשי"ה) הובא בספר מנהג ישראל תורה סי' תרע"א אות ו)]. סופגניות המצויות בזמנינו מותר לאוכלם אף לכתחלה שלא בתוך הסעודה ולברך עליהן מזונות. [ת"ס אחד בשם הגר"ק זצ"ל, כי מרגישים טעם השמן והיו כפתי"כ, וע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון קכ"ג]. ויש להזהר לכתחלה מלקבוע עליהן סעודה כמבואר בבאור הלכה (סי' ב-ג). ולרווחא דמלתא יתחכם עליהן גמ"ז מעין שלם כמ"ש המ"ב (שם סי' ק"ח), וע"י בחזו"א (סי' כו סי' ב-ג). ובדיעבד אף קבע לפני ההגשה לפרוסות פחות מזכית. [ע"י בחזו"א (סי' כו סי' ה) וד"ה היצא]].

ברכת הסופגניות הבאים בתוך הסעודה

אין מברכים על הסופגניות בשעת סעודת פת, אף אם באים בסוף הסעודה לקניוח. [הגרש"י זצ"ל (הלבוש פי"ז אות ז), עיי"ש דהיינו כי סתמא יש כוונה לאוכלם גם לשם שביעה].

ברכה על האבקה סוכר שעל הסופגניות

אבקה סוכר שנותנים על גבי הסופגניה, טעלה לסופגניה ונפטרת בברכתה. ואם לא היה לו אבקה סוכר בשעה שבירך על הסופגניה, אם היתה דעתו עליה בשעת הברכה נפטרת. ואם לא היתה דעתו עליה ואחי"כ הביאו לו, אם האבקה ניכרת על הסופגניה מברך עליה. אבל אם היא נבלעה בתוך הסופגניה ואינה ניכרת י"א דלא מברך עליה [ע"י בדברי הגר"ק זצ"ל בחוט שני (ח"ב ע"מ ש)]. וי"א דיש לברך שהכל על דבר אחר ולפוטרה. [ע"י בדברי הגרש"י זצ"ל בשמ"כ (פ"ד הגה סז) ובתקונים ומילואים מ"ח הגה קט"ו]. וע"י עוד בשמעתא עמיקתא גליון ל"ט].

למנוח סופגניות בשמן הקדוש בקדושת שביעית

לכתחלה אין לטנון סופגניות בשמן של שביעית, כיון שחלק גדול מהשמן נורק לאחר הטיגון, ובמקום הצורך יש להקל כי סוף סוף השמן בא לתת טעם. [הגרש"י זצ"ל (משנת הגר"ש ע"מ פ"א)]. והגר"ק זצ"ל (חוט שני שביעית ע"מ ר"ג) מסתפק בזה.

הנחת הסופגניות על מרחם שעל גבי האש בשבת

מותר לחמם סופגניות סמוך לאש בשבת, אף אם יש בהם מילוי או שהם מצופות בשוקולד וכדו' [אם כל מרכיביה מבושלים מער"ש]. [הגרש"י זצ"ל (הלבוש פי"ז אות יא)]. ואם יש בהם כמות גדולה של מילוי נוזלי, יש מחמירים שלא להניחם סמוך לאש (במקום שיכול המילוי להגיע לחום שהיו שולדת בו, אף שהמילוי מבושיל מער"ש). [הגר"ש ואור זצ"ל (מאור העבת ח"ב סי' ח הגה ק"ב)]. ודעת הגרש"י זצ"ל (לאסור אחי"כ יש רק שכה דקה הנמרחת על הפת. וע"י בזה בשמעתא עמיקתא גליון שכ"ד].

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבעמ"ח *שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון - מל': *6761 יש להקיש 3-3-1 שלושה 65

הגליון נתרם ע"י המשפחה החשובה משפחת קולני שיחי'

להצלחה ברוחניות וגשמיות לכל יוצאי הליצה, להפ"ש של יהונתן בן גנית, ראובן בן יעריה גנית בנות שמחה וליאורה לאורה בת יולדנה בתושה"י

ולע"נ יצחק בן דוב למשפחת שרירי ז"ל

© שמעתא עמיקתא - להפצת הגליון במקום מגוריכם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדוא"ל: Amikta571@gmail.com לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503